

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

29. juuni 2017*

Eelotsusetaotlus — Politseikoostöö ja õiguslane koostöö kriminaalasjades —
Raamotsus 2002/584/JSK — Euroopa vahistamismäärus ja liikmesriikidevaheline üleandmiskord —
Täitmata jätmise vabatahtlikud alused — Artikli 4 punkt 6 — Vahistamismäärust täitva liikmesriigi
kohustus karistus oma siseriikliku õiguse kohaselt täide viia — Rakendamine — Kooskõlalise
tõlgendamise kohustus

Kohtuasjas C-579/15,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Rechtbank Amsterdam (Amsterdam esimese astme kohus, Madalmaad) 30. oktoobri 2015. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 6. novembril 2015, järgmise isiku suhtes tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmisega seotud menetluses:

Daniel Adam Popławski,

menetluses osales:

Openbaar Ministerie,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president J. L. da Cruz Vilaça, Euroopa Kohtu asepresident A. Tizzano viienda koja presidendi ülesannetes, kohtunikud M. Berger (ettekandja), A. Borg Barthet ja F. Biltgen,

kohtujurist: Y. Bot,

kohtusekretär: vanemametnik M. Ferreira,

arvestades kirjalikku menetlust ja 28. septembri 2016. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- D. A. Popławski, esindaja: *advocaat* P. J. Verbeek,
- Openbaar Ministerie, esindajad: K. van der Schaft ja J. Asbroek,
- Madalmaade valitsus, esindajad: M. K. Bulterman, B. Koopman ja J. Langer,
- Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,
- Euroopa Komisjon, esindajad: R. Troosters ja S. Grünheid,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

olles 15. veebruari 2017. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (EÜT 2002, L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34) artikli 4 punkti 6 tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud sellise Euroopa vahistamismääruse (edaspidi „EVM“) täitmisel Madalmaades, mille Sąd Rejonowy w Poznaniu (Poznańi vojevoodkonna kohus, Poola) tegi Daniel Adam Popławski suhtes, et pöörata Poolas täitmisele vabadusekaotuslik karistus.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Raamotsus 2002/584

- 3 Raamotsuse 2002/584 põhjendused 6 ja 11 on sõnastatud järgmiselt:

„(6) Käesolevas raamotsuses sätestatud [EVM] on esimene kindel meede kriminaalõiguse valdkonnas, millega kohaldatakse vastastikuse tunnustamise põhimõtet, mida Euroopa Ülemkogu nimetas õiguslase koostöö nurgakiviks.

[...]

(11) Liikmesriikidevahelistes suhetes peaks [EVM] asendama kõik eelmised juriidilised dokumendid, sealhulgas [19. juunil 1990 Schengenis allkirjastatud konventsiooni, millega rakendatakse 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingut Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel nende ühispiiridel kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta (EÜT 2000, L 239, lk 19; ELT eriväljaanne 19/02, lk 9)] III jaotise väljaandmist käsitlevad sätted.“

- 4 Raamotsuse artikli 1 lõige 2 näeb ette:

„Liikmesriigid täidavad mis tahes [EVM] vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel ja vastavalt käesoleva raamotsuse sätetele.“

- 5 Nimetatud raamotsuse artikkel 4 „[EVMi] täitmata jätmise vabatahtlikud alused“ sätestab:

„Vahistamismäärust täitev õigusasutus võib keelduda [EVMi] täitmisest, kui:

[...]

6. kui [EVM] on tehtud vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks ja tagaotsitav viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis või on selle kodanik või omab seal elukohta ning see riik kohustub karistuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitma vastavalt oma siseriiklikule õigusele;

[...]“

Raamotsus 2008/909/JSK

- 6 Nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsuse 2008/909/JSK vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kriminaalasjades tehtud otsuste suhtes, millega määratakse vabadusekaotuslikud karistused või vabadust piiravad meetmed, nende Euroopa Liidus täideviimise eesmärgil (ELT 2008, L 327, lk 27), artikkel 28 „Üleminekusäte“ sätestab:

„1. Enne 5. detsembrit 2011 saadud taotluste suhtes kohaldatakse süüdimõistatud isikute üleandmist käsitlevaid olemasolevaid õigusakte. Pärast seda kuupäeva saadud taotluste suhtes kohaldatakse eeskirju, mille liikmesriigid on käesoleva raamotsuse alusel vastu võtnud.

2. Kuid liikmesriik võib käesoleva raamotsuse vastuvõtmisel teha avalduse, et kui lõplik kohtuotsus on tehtud enne tema määratud kuupäeva, jätkab ta väljaandja- ja täidesaatva riigina süüdimõistatud isikute üleandmist käsitlevate kehtivate õigusaktide kohaldamist, mis on kohaldatavad enne 5. detsembrit 2011. Kui selline avaldus on tehtud, kohaldatakse neid õigusakte sellistel juhtudel seoses kõigi liikmesriikidega, sõltumata sellest, kas nad on teinud sama avalduse. See kuupäev ei või olla hilisem kui 5. detsember 2011. Nimetatud avaldus avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*. Selle võib igal ajal tagasi võtta.“

Madalmaade õigus

- 7 29. aprilli 2004. aasta üleandmiseseaduse (Overleveringswet; *Stb.* 2004, nr 195), millega võetakse Madalmaade õigusesse üle raamotsus 2002/584 redaktsioonis, mis kehtis kuni Madalmaade nende õigusnormide jõustumiseni, millega rakendati raamotsus 2008/909, (edaspidi „OLW“) artikkel 6 sätestas:

„1. Madalmaade kodaniku üleandmist võib lubada, kui seda taotletakse tema suhtes kriminaaluurimise läbiviimiseks ning täitva õigusasutuse sõnul on tagatud, et juhul, kui vahistamismääruse teinud liikmesriigis mõistetakse vabadusekaotuslik karistus, mis ei ole mõistatud tingimisi, selliste tegude toimepanemise eest, mille korral võib lubada üleandmist, võib ta selle karistuse kanda Madalmaades.

2. Madalmaade kodaniku üleandmine on lubatud ainult siis, kui seda nõutakse talle jõustunud kohtuotsusega määratud vabadusekaotusliku karistuse täideviimiseks.

3. Kui üleandmisest keeldutakse ainult [...] artikli 6 lõike 2 alusel, teatab prokuratuur vahistamismääruse teinud õigusasutusele, et ta on nõus võtma selle kohtuotsuse täitmise enda peale süüdimõistatud isikute [Strasbourgis 21. märtsil 1983 allkirjastatud] üleandmise konventsiooni artiklis 11 ette nähtud menetluse kohaselt või mõne muu kohaldatava rahvusvahelise kokkuleppe alusel.

4. Prokuratuur teatab meie [...] ministrile viivitamatult üleandmisest keeldumisest, mis edastatakse lõikes 3 nimetatud avaldusega, mille kohaselt on Madalmaad nõus välisriigis tehtud kohtuotsuse täitmise enda peale võtma.

5. Lõikeid 1–4 kohaldatakse ka välisriigi kodaniku suhtes, kellel on tähtajatu elamisluba, kui teda võib Madalmaades vastutusele võtta sellise teo toimepanemise eest, mille tõttu EMA tehti, ja kui eeldatakse, et ta ei kaota oma õigust Madalmaades elada tema suhtes üleandmise järel kohaldatava karistuse või võetava meetme tõttu.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 8 Sąd Rejonowy w Poznaniu (Poznańi vojevoodkonna kohus) mõistis 5. veebruari 2007. aasta kohtuotsusega, mis jõustus 13. juulil 2007, Poola kodanikule D. A. Popławskile ühe aasta pikkuse vangistuse, mis jäeti tingimisi täitmisele pööramata. 15. aprilli 2010. aasta määrusega pööras sama kohus selle karistuse täitmisele.
- 9 See kohus tegi 7. oktoobril 2013 D. A. Popławski suhtes selle karistuse täideviimiseks EVMi.
- 10 Põhikohtuasjas, mis puudutab selle EVMi täitmist, tekib Rechtbank Amsterdamil (Amsterdami esimese astme kohus, Madalmaad) küsimus, kas tal tuleb kohaldada OLW artikli 6 lõikeid 2 ja 5, mis näevad eelkõige Madalmaades elavate isikute ja seega ka D. A. Popławski huvides ette EVMi täitmata jätmise aluse.
- 11 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et OLW artikli 6 lõike 3 kohaselt teatavad Madalmaad siis, kui nad jätaavad EVMi täitmata, et on „nõus“ võtma karistuse täideviimise enda peale Madalmaade ja vahistamismääruse teinud liikmesriigi vahel sõlmitud kokkuleppe alusel. Ta täpsustab, et niisugune enda peale võtmine sõltub põhikohtuasjas sellest, kas Poola on esitanud vastava taotluse. Poola õigus ei võimalda aga sellist taotlust esitada juhul, kui asjaomane isik on Poola kodanik.
- 12 Eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutab, et selles olukorras võib keeldumine isiku üleandmisest viia selleni, et EVMiga tagaotsitav isik jääb karistusega. Nimelt pärast seda, kui kuulutatakse kohtuotsus, millega sellest üleandmisest keeldutakse, võib karistuse täideviimise enda peale võtmine osutuda võimatuks, kuna vahistamismääruse teinud liikmesriik ei ole seda palunud ning see võimatus ei mõjuta kohtuotsust, millega tagaotsitava üleandmisest keelduti.
- 13 Avaldades neil tingimustel kahtlust, kas OLW artikli 6 lõiked 2–4 on kooskõlas raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktiga 6, mis võimaldab üleandmisest keelduda üksnes juhul, kui vahistamismäärust täitev liikmesriik „kohustub“ karistuse vastavalt oma siseriiklikule õigusele täide viima, otsustas Rechtbank Amsterdam (Amsterdami esimese astme kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas liikmesriik võib võtta raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 üle enda siseriiklikku õigusse nii, et:

- selle liikmesriigi täitev õigusasutus on automaatselt kohustatud keelduma selle liikmesriigi kodaniku või isiku, kelle elukoht on selles liikmesriigis, üleandmisest talle kriminaalasjas mõistetud karistuse täideviimiseks;
- sellise keeldumisega kaasneb *ipso iure* nõusolek võtta nimetatud kodanikule või teises liikmesriigis elavale isikule mõistetud vabadusekaotusliku karistuse täideviimine enda peale;
- kuigi otsus karistuse täideviimise enda peale võtmise kohta tehakse alles pärast kriminaalasjas mõistetud karistuse täideviimiseks üleandmisest keeldumist ning enda peale võtmise kasuks otsustamine sõltub sellest, kas 1) vahistamismääruse teinud liikmesriigi ja vahistamismäärust täitva liikmesriigi vahel kehtivas kokkuleppes on selles sätestatud vastav alus, 2) täidetud on selles kokkuleppes ette nähtud tingimused ja 3) kas vahistamismääruse teinud liikmesriik teeb selles osas koostööd, näiteks vastava taotluse esitamisega,

mistõttu esineb oht, et vahistamismäärust täitev liikmesriik ei saa pärast karistuse täideviimiseks üleandmisest keeldumist täideviimist enda peale võtta, samas kui see oht ei mõjuta kohustust keelduda üleandmisest kriminaalasjas mõistetud karistuse täideviimiseks?

2. Kui esimesele küsimusele tuleb vastata eitavalt:
 - a) kas liikmesriigi kohus saab kohaldada vahetult raamotsuse 2002/584 sätteid, kuigi selle raamotsuse õiguslik toime säilib vastavalt protokolli (nr 36) üleminekusätete kohta [(ELT 2012, C 326, lk 322)] artiklile 9 pärast Lissaboni lepingu jõustumist kuni selle otsuse kehtetuks tunnistamise, tühisteks tunnistamise või muutmiseni;
 - b) kui sellele vastatakse jaatavalt: kas raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkt 6 on piisavalt täpne ja tingimusteta, et seda saaks kohaldada liikmesriigi kohus?
3. Kas juhul, kui esimesele küsimusele ja teise küsimuse punktile b vastatakse eitavalt, võib liikmesriik, kelle siseriiklik õigus nõuab teises riigis mõistetud vabadusekaotusliku karistuse täideviimise enda peale võtmiseks, et vastavas kokkuleppes oleks olemas alus, võtta selle raamotsuse artikli 4 punkti 6 enda siseriiklikku õigusse üle nii, et nõutud kokkuleppeline alus tulenebki raamotsuse kõnealusest sättest, et vältida selles riigis kokkuleppelise aluse nõudega kaasnevat karistuseta jätmise ohtu?
4. Kas juhul, kui esimesele küsimusele ja teise küsimuse punktile b vastatakse eitavalt, võib vahistamismäärust täitev liikmesriik võtta selle raamotsuse artikli 4 punkti 6 enda siseriiklikku õigusse üle nii, et keeldumine selles liikmesriigis elava niisuguse isiku üleandmisest, kes on teise liikmesriigi kodanik, kriminaalasjas mõistetud karistuse täideviimiseks sõltub tingimusest, et vahistamismäärust täitval liikmesriigil on jurisdiktsioon EVMi aluseks olevate tegude osas ja puuduvad tegelikud takistused (näiteks vahistamismääruse teinud liikmesriigi keeldumine saata sellele liikmesriigile kriminaalasja toimik) viia vahistamismäärust täitvas liikmesriigis seal elava isiku suhtes nimetatud tegude osas läbi kriminaalmenetlus, samas kui sellist tingimust ei ole ette nähtud selle liikmesriigi kodaniku üleandmisest keeldumise suhtes mõistetud karistuse täideviimiseks?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Sissejuhatavad märkused

- 14 Eelotsuse küsimused puudutavad sellise siseriikliku õigusakti kooskõla raamotsusega 2002/584, mis ei ole enam jõus, kuna see on kehtetuks tunnistatud ja asendatud siseriikliku normistikuga, millega rakendatakse raamotsus 2008/909.
- 15 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et kõnealune õigusakt on põhikohtuasjas siiski kohaldatav, arvestades eelkõige seda, et Madalmaade Kuningriik on teinud raamotsuse 2008/909 artikli 28 alusel avalduse, milles ta sisuliselt märgib, et jätkab enne 5. detsembrit 2011 jõustunud kohtuotsuste suhtes – nagu D. A. Popławskit puudutav kohtuotsus – süüdimõistetud isikute üleandmist käsitlevate selliste õigusaktide kohaldamist, mis kehtisid enne nimetatud raamotsust. Euroopa Komisjon vaidlustab siiski selle avalduse ja ka Poola Vabariigi tehtud sarnase avalduse kehtivuse ning leiab, et vastupidi eelotsusetaotluse esitanud kohtu seisukohale reguleerivad põhikohtuasjas käsitletavat olukorda raamotsust 2008/909 rakendavad siseriiklikud õigusnormid.
- 16 Euroopa Kohus on selles osas juba leidnud, et ta peab oma analüüsis piirduma nende asjaolude hindamisega, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus on otsustanud talle oma eelotsusetaotluses esitada. Niisiis tuleb Euroopa Kohtul asjassepuutuva siseriikliku õiguse kohaldamise küsimuses lähtuda sellisest olukorrast, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus peab tuvastatuks (kohtuotsus, 8.6.2016, Hünnebeck, C-479/14, EU:C:2016:412, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika). Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt eeldatakse, et liidu õiguse tõlgendamist puudutavad küsimused, mis liikmesriigi kohus on esitanud õiguslikus ja faktilises raamistikus, mille ta on määratlenud omal vastutusel ja mille täpsuse kontrollimine ei ole Euroopa Kohtu ülesanne, on asjakohased (kohtuotsus, 8.12.2016, Eurosaneamientos jt, C-532/15 ja C-538/15, EU:C:2016:932, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 17 Neil asjaoludel tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustele vastata selle õigusliku ja faktilise raamistiku alusel, mille see kohus on määratlenud.

Esimene küsimus

- 18 Oma esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus seda sätet ülevõtavad liikmesriigi õigusnormid, mis juhul, kui liikmesriik on saanud välisriigi kodaniku suhtes, kellel on tähtajatu elamisluba, teiselt liikmesriigilt taotluse selle isiku viimasele üleandmiseks, et viia täide jõustunud kohtuotsusega mõistetud vabadusekaotuslik karistus, ühelt poolt ei luba sellist üleandmist ja teiselt poolt näevad esimese liikmesriigi õigusasutustele ette vaid kohustuse teatada teise liikmesriigi õigusasutustele, et nad on valmis võtma selle kohtuotsuse täitmise enda peale, ilma et üleandmisest keeldumise otsuse tegemise kuupäeval oleks kohtuotsuse täitmise üleminek tegelikult tagatud ning ilma, et juhul, kui selle kohustuse enda peale võtmine osutub võimatuks, saaks sellist keeldumist kahtluse alla seada.
- 19 Selles osas tuleneb kõigepealt raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõikest 2, et see näeb ette põhimõtte, mille kohaselt liikmesriigid täidavad kõik EVMid vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaselt ja kooskõlas raamotsuse sätetega. Nagu Euroopa Kohus on juba leidnud, võivad õigusasutused – välja arvatud juhul, kui esineb erandlikke asjaolusid – keelduda sellise määruse täitmisest vaid raamotsuses ette nähtud, ammendavalt loetletud juhtudel, ning EVMi täitmisele võib seada tingimusi üksnes raamotsuses ette nähtud tingimustel (vt selle kohta kohtuotsus, 5.4.2016, Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punktid 80 ja 82 ning seal viidatud kohtupraktika). Järelikult kui EVMi täitmine kujutab endast põhimõtet, siis on täitmisest keeldumine erand, mida tuleb tõlgendada kitsalt.
- 20 Edasi tuleb meenutada, et raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkt 6 sätestab EVMi täitmata jätmise vabatahtliku aluse, mille kohaselt „võib“ vahistamismäärust täitev õigusasutus keelduda EVMi täitmisest, kui see on tehtud vabadusekaotusliku karistuse täitmiseks ja tagaotsitav elab vahistamismäärust täitvas liikmesriigis, nagu see on põhikohtuasjas, ning see riik „kohustub“ täitma karistuse oma siseriikliku õiguse kohaselt.
- 21 Seega tuleneb raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 sõnastusest ja nagu ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 30 märkis, et kui liikmesriik on otsustanud selle sätte oma õigusesse üle võtta, siis peab õigusasutusel siiski olema kaalutlusõigus küsimuses, kas EVMi täitmisest keelduda või mitte. Sellel õigusasutusel peab olema võimalik võtta arvesse EVMi täitmata jätmise vabatahtliku aluse eesmärki, mis Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on võimaldada täitval õigusasutusel omistada tähtsust võimalusele suurendada tagaotsitava isiku sotsiaalse rehabilitatsiooni tõenäosust pärast seda, kui viimane on talle mõistetud karistuse ära kandnud (vt selle kohta kohtuotsus, 5.9.2012, Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, EU:C:2012:517, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 22 Raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 sõnastusest tuleneb veel, nagu märkis ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 45, et iga keeldumine EVMi täitmisest eeldab, et vahistamismäärust täitev liikmesriik võtaks tõelise kohustuse viia tagaotsitavale isikule mõistetud vabadusekaotuslik karistus täide, mistõttu ei saa pelka asjaolu, et see liikmesriik teatab, et ta on „nõus“ viia selle karistuse täide, pidada sellise keeldumise jaoks sobivaks põhjenduseks. Sellest järeldub, et enne iga EVMi täitmisest keeldumist peab vahistamismäärust täitev õigusasutus kontrollima, kas karistuse saab siseriikliku õiguse kohaselt ikka täide viia. Kui vahistamismäärust täitval liikmesriigil on tegelikult võimatu karistuse täideviimise kohustust endale võtta, siis tuleb vahistamismäärust täitval õigusasutusel EVM täita ja järelikult anda tagaotsitav vahistamismääruse teinud liikmesriigile üle.

- 23 Järelikult ei saa selliseid liikmesriigi õigusnorme, millega rakendatakse raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6, nähes ette, et õigusasutused peavad igal juhul keelduma EVMi täitmisest juhul, kui tagaotsitav elab selles liikmesriigis, ilma et õigusasutusel oleks mingilgi määral kaalutlusõigust ja ilma, et see liikmesriik võtaks kohustuse tagaotsitavale mõistetud vabadusekaotuslik karistus tegelikult täide viia, tekitades ohu, et tagaotsitav jääb karistusega, pidada nimetatud raamotsusega kooskõlas olevaks.
- 24 Seega tuleb esimesele küsimusele vastata, et raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus seda sätet ülevõtavad liikmesriigi õigusnormid, mis juhul, kui liikmesriik on saanud välisriigi kodaniku suhtes, kellel on tähtajatu elamisluba, teiselt liikmesriigilt taotluse selle isiku viimasele üleandmiseks, et viia täide jõustunud kohtuotsusega mõistetud vabadusekaotuslik karistus, ühelt poolt ei luba sellist üleandmist ja teiselt poolt näevad esimese liikmesriigi õigusasutustele ette vaid kohustuse teatada teise liikmesriigi õiguskaitseasutustele, et nad on valmis võtma selle kohtuotsuse täitmise enda peale, ilma et üleandmisest keeldumise otsuse tegemise kuupäeval oleks kohtuotsuse täitmise üleminek tegelikult tagatud ning ilma, et juhul, kui selle kohustuse enda peale võtmine osutub võimatuks, saaks sellist keeldumist kahtluse alla seada.

Teine ja kolmas küsimus

- 25 Oma teise ja kolmanda eelotsuse küsimusega – mida tuleb analüüsida koos – palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas raamotsuse 2002/584 sätetel on vahetu õigusmõju ja kui ei ole, siis kas Madalmaade õigust võib tõlgendada kooskõlas liidu õigusega nii, et kui liikmesriik kehtestab vabadusekaotusliku karistuse täideviimise enda kanda võtmiseks tingimuse, et rahvusvahelises kokkuleppes peab eksisteerima õiguslik alus, kujutab raamotsuse artikli 4 punkt 6 ise endast sellist kokkuleppelist alust, mida siseriiklik õigus nõuab.
- 26 Sellega seoses tuleb märkida, et raamotsusel 2002/584 puudub vahetu õigusmõju. Nimelt on raamotsus vastu võetud Euroopa Liidu varasema kolmanda samba raames, eelkõige EL artikli 34 lõike 2 punkti b alusel (enne Lissaboni lepingut kehtinud redaktsioonis). See säte näeb aga ette, et raamotsustel ei ole vahetut õigusmõju (vt analoogia alusel kohtuotsus, 8.11.2016, Ognyanov, C-554/14, EU:C:2016:835, punkt 56).
- 27 Tuleb lisada, et protokolli (nr 36) üleminekusätete kohta artikli 9 kohaselt säilib liidu institutsioonide, organite ja asutuste poolt EL lepingu alusel enne Lissaboni lepingu jõustumist vastu võetud õigusaktide õiguslik toime kuni asjaomaste õigusaktide kehtetuks tunnistamise, tühisteks tunnistamise või muutmiseni aluslepingute kohaldamisel. Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 67 märkis, ei ole raamotsust 2002/584 aga pärast Lissaboni lepingu jõustumist kehtetuks või tühisteks tunnistatud ega muudetud.
- 28 Kuigi raamotsuse 2002/584 sätetel ei ole niisiis vahetut õigusmõju, siis vaatamata sellele on raamotsus EL artikli 34 lõike 2 punkti b kohaselt liikmesriikidele saavutatavat tulemust silmas pidades siduv, kuid jätab riigi asutustele vabaduse valida vorm ja meetodid (vt analoogia alusel kohtuotsus, 8.11.2016, Ognyanov, C-554/14, EU:C:2016:835, punkt 56).
- 29 Käsitletaval juhul – nagu tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktidest 19–24 –, kui raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 ette nähtud tingimused ei ole täidetud, kohustab raamotsuse artikli 1 lõige 2 liikmesriike täitma EVMi vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel.
- 30 Selles kontekstis tuleb meelde tuletada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt võtavad liikmesriigid kõik vajalikud üld- või erimeetmed, et tagada raamotsusest tulenevate kohustuste täitmine (vt selle kohta analoogia alusel kohtuotsus, 16.6.2005, Pupino, C-105/03, EU:C:2005:386, punkt 42).

- 31 Konkreetsemalt tuleneb Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast, et raamotsuste kohustuslik jõud toob liikmesriikide asutustele, sealhulgas liikmesriikide kohtutele kaasa siseriikliku õiguse kooskõlalise tõlgendamise kohustuse. Liikmesriikide kohtutel tuleb tõlgendada siseriiklikku õigust võimalikult suures ulatuses asjakohase raamotsuse sõnastust ja eesmärki arvestades, et saavutada selles ette nähtud tulemus. Selline siseriikliku õiguse kooskõlalise tõlgendamise kohustus on omane EL toimimise lepinguga loodud süsteemile, kuna see võimaldab liikmesriikide kohtutel tagada oma pädevuse piires kohtuvaidluste lahendamisel liidu õiguse tõhus toime (kohtuotsus, 8.11.2016, Ognyanov, C-554/14, EU:C:2016:835, punktid 58 ja 59 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 32 Samas on siseriikliku õiguse kooskõlalise tõlgendamise põhimõttel teatavad piirid. Nii on liikmesriigi kohtu kohustus viidata asjakohaste siseriiklike õigusnormide tõlgendamisel raamotsuse sisule piiratud õiguse üldpõhimõtetega ning eelkõige õiguskindluse ja tagasiulatuva jõu puudumise põhimõtetega. Nimetatud põhimõtetega on vastuolus eelkõige see, kui kõnealune kohustus võib raamotsuse alusel ja sõltumata selle rakendamiseks vastu võetud seadusest tuua kaasa raamotsuse sätteid rikkudes tegutsevate isikute kriminaalvastutuse või raskendada seda vastutust (kohtuotsus, 8.11.2016, Ognyanov, C-554/14, EU:C:2016:835, punktid 62–64 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 33 Lisaks ei saa see põhimõte olla aluseks siseriikliku õiguse *contra legem* tõlgendusele (kohtuotsus, 28.7.2016, JZ, C-294/16 PPU, EU:C:2016:610, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 34 Samas nõuab kooskõlalise tõlgendamise põhimõte, et liikmesriigi kohus teeb kõik, mis on tema pädevuses, arvestades siseriiklikku õigust tervikuna ning kasutades siseriiklikus õiguses tunnustatud tõlgendusmeetodeid, et tagada raamotsuse täieulatuslik rakendamine ja saavutada selle eesmärgiga kooskõlas olev tulemus (kohtuotsus, 5.9.2012, Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, EU:C:2012:517, punkt 56 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 35 Selles kontekstis on Euroopa Kohus juba leidnud, et kooskõlalise tõlgendamise kohustus paneb liikmesriikide kohtutele kohustuse vajaduse korral muuta väljakujunenud kohtupraktikat, kui see põhineb siseriikliku õiguse tõlgendusel, mis ei ole kooskõlas raamotsuse eesmärkidega (kohtuotsus, 8.11.2016, Ognyanov, C-554/14, EU:C:2016:835, punkt 67 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 36 Euroopa Kohus leidis ka, et kui liikmesriigi kohus on seisukohal, et tal on võimatu tõlgendada siseriiklikku sätet kooskõlas liidu õigusega, kuna talle on siduv riigi kõrgeima kohtu tõlgendavas kohtuotsuses sellele sättele antud tõlgendus, siis tuleb tal tagada raamotsuse täielik õigusmõju, jättes vajaduse korral omal algatusel kohaldamata riigi kõrgeima kohtu tõlgenduse, kuna see tõlgendus ei ole liidu õigusega kooskõlas (vt selle kohta kohtuotsus, 8.11.2016, Ognyanov, C-554/14, EU:C:2016:835, punktid 69 ja 70).
- 37 Need täpsustused tehtud, tuleb rõhutada, et kuigi käesoleval juhul toob liikmesriigi kohtu kohustus tagada raamotsuse 2002/584 täieulatuslik rakendamine Madalmaadele kaasa kohustuse täita kõnealune EVM või juhul, kui ta keeldub, täita kohustus tagada Poolas mõistetud karistuse tegelik täitmine, ei mõjuta see sugugi D. A. Popławski kriminaalvastutuse kindlaksmääramist, mis tuleneb Sąd Rejonowy w Poznaniu (Poznańi vojevoodkonna kohus) 5. veebruari 2007. aasta otsusest, ning *a fortiori* ei saa seda käsitada selle vastutuse raskendamisena.
- 38 Veel tuleb märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab – vastupidi sellele, mida väitis Openbaar Ministerie (prokuratuur, Madalmaad) kohtuistungil –, et avaldust, millega viimane teeb vahistamismääruse teinud õigusasutusele teatavaks, et ta on OLW artikli 6 lõike 3 kohaselt nõus võtma EVMi alusel asjaomase karistuse täideviimise enda peale, ei saa tõlgendada Madalmaade Kuningariigi tõelise kohustusena see karistus täide viia, välja arvatud juhul, kui raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkt 6 kujutab endast sellise karistuse Madalmaades täideviimise kokkuleppelist alust OLW artikli 6 lõike 3 tähenduses.

- 39 Sellega seoses tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt ei ole ta pädev tõlgendama liikmesriigi siseriiklikku õigust (kohtuotsus, 16.2.2017, Agro Foreign Trade & Agency, C-507/15, EU:C:2017:129, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika). Seega tuleb vaid eelotsusetaotluse esitanud kohtul hinnata, kas Madalmaade õigust võib tõlgendada nii, see samastab raamotsuse 2002/584 sellise kokkuleppelise õigusliku alusega OLW artikli 6 lõike 3 tähenduses.
- 40 Siiski on Euroopa Kohus, kes peab andma eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustele tarviliku vastuse, pädev andma põhikohtuasja toimikust ning talle esitatud kirjalikest ja suulistest seisukohtadest tuletatud juhiseid, mis võimaldavad eelotsusetaotluse esitanud kohtul asja lahendada (vt selle kohta kohtuotsus, 17.7.2014, Leone, C-173/13, EU:C:2014:2090, punkt 56).
- 41 Seda silmas pidades tuleb märkida ühelt poolt, et raamotsuse 2002/584 põhjenduse 11 kohaselt peaks EVM liikmesriikide vahelistes suhetes asendama kõik eelmised õigusaktid, sealhulgas Schengeni lepingut rakendava konventsiooni III jaotise väljaandmist käsitlevad sätted, mida nimetati käesoleva kohtuotsuse punktis 3. Kuna nimetatud raamotsus asendas niisiis kõik erinevate liikmesriikide vahelised asjaomased kokkulepped ja kehtib paralleelselt – luues samas liidu õigusega kindlaks määratud eriomase õigusliku regulatsiooni – väljaandmiskokkulepetega liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel, siis ei saa raamotsuse samastamist sellise kokkuleppega ilmselt välistada.
- 42 Teiselt poolt ei sisalda raamotsus 2002/584 ühtegi sätet, mis võimaldaks järeldada, et sellega oleks vastuolus, kui OLW artikli 6 lõikes 3 kasutatud mõistet „muu kohaldatav rahvusvaheline kokkulepe“ tõlgendada nii, et see hõlmab ka raamotsuse artikli 4 punkti 6, kui selline tõlgendus võimaldab tagada, et vahistamismäärust täitva õigusasutuse pädevust keelduda EVMi täitmisest teostatakse vaid tingimusel, et tagatakse D. A. Popławskile mõistetud karistuse tegelik täideviimine Madalmaades ja saavutatakse selliselt raamotsuse eesmärgiga kooskõlas oleva lahendus.
- 43 Neil tingimustel tuleb teisele ja kolmandale küsimusele vastata, et raamotsuse 2002/584 sätetel ei ole vahetut õigusmõju. Samas tuleb liikmesriigi pädeval kohtul kogu siseriiklikku õigust arvesse võttes ja selles tunnustatud tõlgendusmeetodeid kasutades tõlgendada põhikohtuasjas käsitletavaid siseriiklikke õigusnorme niipalju kui võimalik kõnealuse raamotsuse sõnastusest ja eesmärgist lähtudes, mis käesoleval juhul tähendab, et kui keeldutakse sellise isiku üleandmiseks tehtud EVMi täitmisest, kelle suhtes on vahistamismääruse teinud liikmesriigis tehtud lõplik kohtuotsus, millega on talle mõistetud vabadusekaotuslik karistus, on vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusasutustel kohustus tagada ise sellele isikule mõistetud karistuse tegelik täideviimine.

Neljäs küsimus

- 44 Oma neljanda küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 tuleb tõlgendada nii, et see lubab liikmesriigil keelduda sellise isiku üleandmiseks tehtud EVMi täitmisest, kes on teise liikmesriigi kodanik, kelle suhtes on tehtud lõplik kohtuotsus, millega on talle mõistetud vabadusekaotuslik karistus, pelgalt põhjusel, et esimene liikmesriik kavatab alustada selle isiku suhtes kriminaalmenetlust samade tegude osas, millega seoses see kohtuotsus tehti, kui see liikmesriik keeldub süstemaatiliselt oma kodanike üleandmisest selliste kohtuotsuste täideviimiseks, millega on mõistetud vabadusekaotuslik karistus.
- 45 Sellega seoses tuleb tõdeda, et raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkt 6 ei sisalda ühtegi asjaolu, mis võimaldaks tõlgendada seda sätet nii, et see lubab liikmesriigi õigusasutusel keelduda EVMi täitmisest juhul, kui selle riigi territooriumil võidakse samade tegude osas, millega seoses on tagaotsitava isiku suhtes juba tehtud lõplik kohtuotsus, selle isiku suhtes alustada uut kriminaalmenetlust.

- 46 Lisaks asjaolule, et raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 ei ole ühtegi viidet sellele võimalusele, tuleb tõdeda, et selline tõlgendus tekitaks vastuolu Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 50, mis näeb eelkõige ette, et kedagi ei tohi uuesti kohtu alla anda ega karistada kuriteo eest, milles ta on liidu territooriumil seaduse järgi juba lõplikult õigeks või süüdi mõistatud.
- 47 Neil tingimustel, kus see tõlgendus pole ühelgi juhul kooskõlas liidu õigusega, ei ole vaja võtta seisukohta küsimuses, kas see võiks viia Madalmaade ja teiste liikmesriikide kodanike võimaliku diskrimineerimiseni, mis samuti pole liidu õigusega kooskõlas.
- 48 Eeltoodut arvestades tuleb neljandale küsimusele vastata, et raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 tuleb tõlgendada nii, et see ei luba liikmesriigil keelduda sellise isiku üleandmiseks tehtud EVMi täitmisest, kelle suhtes on tehtud lõplik kohtuotsus, millega on talle mõistatud vabadusekaotuslik karistus, pelgalt põhjusel, et see liikmesriik kavatseb alustada selle isiku suhtes kriminaalmenetlust samade tegude osas, millega seoses see kohtuotsus tehti.

Kohtukulud

- 49 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

1. Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta artikli 4 punkti 6 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus seda sätet ülevõtavad liikmesriigi õigusnormid, mis juhul, kui liikmesriik on saanud välisriigi kodaniku suhtes, kellel on tähtajatu elamisluba, teiselt liikmesriigilt taotluse selle isiku viimasele üleandmiseks, et viia täide jõustunud kohtuotsusega mõistatud vabadusekaotuslik karistus, ühelt poolt ei luba sellist üleandmist ja teiselt poolt näevad esimese liikmesriigi õigusasutustele ette vaid kohustuse teatada teise liikmesriigi õigusasutustele, et nad on valmis võtma selle kohtuotsuse täitmise enda peale, ilma et üleandmisest keeldumise otsuse tegemise kuupäeval oleks kohtuotsuse täitmise üleminek tegelikult tagatud ning ilma, et juhul, kui selle kohustuse enda peale võtmine osutub võimatuks, saaks sellist keeldumist kahtluse alla seada.
2. Raamotsuse 2002/584 sätetel ei ole vahetut õigusmõju. Samas tuleb liikmesriigi pädeval kohtul kogu siseriiklikku õigust arvesse võttes ja selles tunnustatud tõlgendusmeetodeid kasutades tõlgendada põhikohtuasjas käsitletavaid siseriiklikke õigusnorme niipalju kui võimalik kõnealuse raamotsuse sõnastusest ja eesmärgist lähtudes, mis käesoleval juhul tähendab, et kui keeldutakse sellise isiku üleandmiseks tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmisest, kelle suhtes on vahistamismääruse teinud liikmesriigis tehtud lõplik kohtuotsus, millega on talle mõistatud vabadusekaotuslik karistus, on vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusasutustel kohustus tagada ise sellele isikule mõistatud karistuse tegelik täideviimine.
3. Raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 tuleb tõlgendada nii, et see ei luba liikmesriigil keelduda sellise isiku üleandmiseks tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmisest, kelle suhtes on tehtud lõplik kohtuotsus, millega on talle mõistatud vabadusekaotuslik karistus, pelgalt põhjusel, et see liikmesriik kavatseb alustada selle isiku suhtes kriminaalmenetlust samade tegude osas, millega seoses see kohtuotsus tehti.

Allkirjad

